

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת מקץ

ערבות

ישנו כלל בהלכה הקובע שאמירה אינה יוצרת התחייבות, ולכן הסכמה בין מוכר לקונה על מכירה וקנייה של מוצר מסוים אינה מחייבת, וכל אחד מהצדדים רשאי לחזור בו מהסכמתו. כמו כן הסכמה של פועלים לעבוד אצל מעסיק מסוים – או הסכמה של המעסיק להעסיקם – אינה מחייבת עד שיעשה קניין או שייחתם חוזה רשמי על ידי שני הצדדים. הלכה זו נועדה להגן על אנשים פזיזים שעשויים להתחייב בלי שיקול דעת מספיק, וכן למנוע החלטות חפוזות מכוחם של לחצים שונים.

ואולם ישנה התחייבות היוצאת מן הכלל: ערבות.

ערבות היא הסכם שבו אדם שלישי (הערב) מתחייב לשלם במקרה שהחייב לא יעמוד בהתחייבויותיו. לדוגמה, ראובן מפציר בשמעון להלוות כסף ללוי ומתחייב בעל פה שאם לוי לא יפרע את ההלוואה בזמן המוסכם – הוא ישלם במקומו. אם שמעון הלווה על סמך הבטחה זו את הכסף ללוי, ראובן יחויב לשלם על אף שלא עשה קניין אלא רק התחייב בעל פה.

דין זה נלמד בפרשתנו מדברי יהודה המפציר באביו לאפשר לבנימין להתלוות אל האחים מצרימה כדי להביא מזון למשפחה:

"וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל יִשְׂרָאֵל אָבִיו שְׁלַחָה הַנֶּעַר אִתִּי וְנִקְוָמָה וְנִלְכָה וְנִחְיָה וְלֹא נָמוּת גַּם אֲנַחְנוּ גַם אַתָּה גַם טַפְנוּ. אֲנִכִּי אֶעְרְבֶנּוּ מִיָּדִי תִבְקָשְׁנוּ אִם לֹא הִבִּיאֲתִיו אֵלַיךְ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחִטָּאתִי לָךְ כָּל הַיָּמִים" (בראשית מג, ח-ט).

וכך דורשת הגמרא פסוק זה:

"אמר רב הונא, מניין לערב שמשמעבד [מתוקף דיבורו], דכתיב אנכי אערבנו מידי תבקשנו" (בבא בתרא קעג, ב).

יהודה נעשה ערב לבנימין, ומכוח ערבות זו התחייב להיות עבד במקומו.

על פי לימוד זה נפסק כי אם אדם מציע את ערבותו אחרי ההלוואה אין הערבות תופסת בלי קניין, כי ההלוואה לא ניתנה בזכותו. אבל אם התחייב מראש – ובזכות ערבותו יצאה ההלוואה לפועל – אין הוא יכול לחזור בו, כמפורש בשולחן ערוך (חושן משפט קכט, א-ב):

המלוה את חבירו ואחר שהלוהו אמר לו אחר: אני ערב, או שתבע את הלוה בדין ואמר לו אחר: הנח ואני ערב, או שהיה חונק את חבירו בשוק ליתן לו ואמר לו: הנח ואני ערב – אין הערב חייב כלום ואפילו אמר בפני בית דין: אני ערב.

אמר להם בשעת מתן מעות: הלוהו ואני ערב – נשתעבד הערב ואינו צריך קניין.

מאחר שיעקב אבינו התרצה לבקשתו של יהודה והסכים שבנימין ילך על סמך הבטחתו, יהודה אינו יכול להתכחש להתחייבותו בשום אופן – גם במחיר חירותו.

מכאן שמדינה ששולחת אנשים לגור במקומות מסוימים נעשית ערבה להם על כל המשתמע מכך. הואיל ואנשים אלו עברו לגור ביישוביהם על סמך התחייבות המדינה – היא חייבת לעזור להם בעת צרה ולעשות מאמצים אדירים כדי שיוכלו לחזור למקומות יישוביהם, שבהם השקיעו את חייהם.

שאל דוד בוצ'קו